

Pārtikas un veterinārais dienests
Zemkopības ministrijas lauku konferencēm

1. No jaunā gada - sivēnmātes jātur grupās

Saskaņā ar Padomes direktīvu 2008/120 EK (2008.gada 18.decembris), ar kuru nosaka minimālos standartus cūku aizsardzībai, Eiropas Savienības dalībvalstīm jānodrošina, ka jauncūkas un sivēnmātes laikposmā no četrām nedēļām pēc apsēklošanas līdz nedēļai pirms plānotās atnešanās tur grupās.

Līdz 2013. gada 1. janvārim šī prasība attiecas uz cūku novietnēm, kuras celtas vai rekonstruētas līdz 2004. gada 26. martam.

Sākot ar 2013. gada 1. janvāri šī prasība attiecas uz visām cūku novietnēm, ja novietnē tur vairāk par 10 sivēnmātēm un/vai jauncūkām.

Neskatoties uz to, ka ir bijis pietiekami ilgs pārejas periods, lai cūku īpašnieki rekonstruētu/pārkārtotu savas novietnes, ir saimniecības, kur (galvenokārt ekonomisku iemeslu dēļ) tas ir atstāts uz pēdējo brīdi.

Ir arī tādas novietnes, kuras rekonstruētas vai celtas no jauna pēc 2004. gada, neievērojot direktīvas prasības.

Tāpēc jau 2011. gadā un, jo īpaši, šogad veterinārie inspektori, veicot pārbaudes cūku novietnēs, rūpīgi pārbauda cūku novietņu atbilstību labturības normām un brīdina par pārejas perioda noslēgumu.

Analizējot pārbaudīto rezultātus saistībā ar direktīvas prasību izpildi, uz 2013. gada 1. janvāri situācija Latvijā izskatās pozitīva. Šobrīd visu cūku novietņu, kuras vēl nav sakārtotas atbilstoši direktīvas prasībām, īpašnieki ir rakstiski garantējuši, ka uz nākamā gada 1. janvāri labturības prasības tiks izpildītas. Pārsvārā gadījumu tas notiek veicot rekonstrukcijas novietnēs, atsevišķos gadījumos tiks samazināts sivēnmāšu skaits.

2. Latvija ir atzīta par oficiāli brīvu valsti no aitū un kazu brucelozes, govju tuberkulozes, govju brucelozes un govju enzootiskās leikozes

Pārtikas un veterinārais dienests pēdējos gados ir ieguldījis lielu darbu, lai apkarotu dzīvnieku infekcijas slimības un lai Latvija saskaņā ar Eiropas Komisijas (turpmāk - EK) normatīvajiem aktiem tiktu atzīta par oficiāli brīvu no *aitū un kazu brucelozes* (EK lēmums 2010/695/ES, 17.11.2010.), *govju tuberkulozes* (EK lēmums 2011/675/ES, 12.10.2011.), *govju brucelozes* (EK lēmums 2012/204/ES, 19.04.2012.) un *govju enzootiskās leikozes* (EK lēmums 2012/449/ES, 27.07.2012.).

Līdz ar oficiāli brīva valsts statusa iegūšanu arī visas aitū, kazu un liellopu (turpmāk - dzīvnieku) novietnes ir ieguvušas oficiāli brīvu statusu no minētajām infekcijas slimībām. Izņēmums ir atsevišķas liellopu novietnes, kurās notiek atveseļošanas pasākumi no govju enzootiskās leikozes. No valsts oficiāli brīvā statusa iegūšanas vērā ņemams ieguvums dzīvnieku īpašniekiem ir atvieglota dzīvnieku tirdzniecība un eksports (dzīvnieki nav jāizmeklē uz minētajām slimībām). Turklāt tagad dzīvniekiem jāveic retāki regulārie izmeklējumi, lai novietnes un valsts saglabātu iegūto statusu.

Piemēram, uz govju brucelozi gadā jāizmeklē liellopi 20% novietņu, uz govju leikozi –liellopi jāizmeklē vienu reizi 3 gados. Tiesa gan, visi izmeklējumi ir jāveic dzīvnieku īpašniekam sadarbībā ar praktizējošo veterinārārstu par saviem līdzekļiem.

Ja netiks veikti šie noteiktie izmeklējumi dzīvniekiem, novietne zaudēs piešķirto statusu un tiks noteikts dzīvnieku pārvietošanas un produkcijas realizācijas aizliegums, kā arī administratīvais sods par valstī noteikto prasību nepildīšanu. Lai dzīvnieku īpašnieks atgūtu novietnei zaudēto statusu, būs jāveic vairāki izmeklējumi katram atbilstošā vecuma dzīvniekam par īpašnieka līdzekļiem.

3. Neaizmirstiet šogad izmeklēt zirgus uz zirgu infekciozo anēmiju un aitas un kazas uz brucelozi

Šogad visi zirgu dzimtas dzīvnieki (zirgi, poniji, ēzeļi, zebbras, mūļi), kuri sasnieguši 12 mēnešu vecumu un neatkarīgi no tā vai tie tika izmeklēti iepriekšējos gados, laboratoriski jāizmeklē uz **zirgu infekciozo anēmiju**.

Zirgu infekciozās anēmijas uzraudzības, kontroles un apkarošanas kārtību, kā arī dzīvnieka īpašnieka vai turētāja atbildību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.40 „Zirgu infekciozās anēmijas uzraudzības, kontroles un apkarošanas kārtība”, kuri ir spēkā no 2012.gada 10.janvāra.

Visas izmaksas zirgu infekciozās anēmijas noteikšanai jāsedz dzīvnieku īpašniekam vai turētājam.

Gadījumos, ja līdz šī gada beigām atbilstošā vecuma zirgi netiks izmeklēti, attiecīgai novietnei 2013. gadā tiks piemērots dzīvnieku pārvietošanas aizliegums un administratīvais sods par valstī noteikto prasību nepildīšanu.

Jāpiebilst, ka no 2013. gada dzīvniekiem laboratoriskā izmeklēšana zirgu infekciozās anēmijas noteikšanai būs jāveic vienu reizi trijos gados.

Lai Latvija saglabātu **no aitu un kazu brucelozes** oficiāli brīvas valsts statusu, ik gadu uz brucelozi laboratoriski jāizmeklē ne mazāk kā 5% no kopējā aitu un kazu skaita valstī. Arī Jūsu novietnes aitas vai kazas kādā no gadiem var tikt iekļautas šajos 5 % dzīvnieku, kuri jāizmeklē uz brucelozi.

Lai nodrošinātu labvēlīga valsts statusa saglabāšanu, Pārtikas un veterinārais dienests saskaņā ar 2011.gada 20.decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.988 „Kārtība, kādā veic brucelozes profilakses un apkarošanas pasākumus aitām un kazām” izlases veidā nosaka tās novietnes, kurās dzīvniekiem attiecīgajā gadā obligāti jāveic noteiktie izmeklējumi.

Sarakstu ar novietnēm un attiecīgi norādīto dzīvnieku skaitu, kuriem šogad ir jāveic laboratoriskie izmeklējumi uz brucelozi iespējams atrast V/a „Lauksaimniecības datu centrs” mājas lapas publiskajā sadaļā „Obligāti veicamie izmeklējumi novietnē” vai uzzināt tuvākajā Pārtikas un veterinārā dienesta pārvaldē.

Ja Jūsu novietne ir atlasīta aitu un kazu brucelozes izmeklējumu veikšanai šogad, turpmākos 5 gadus tā netiks iekļauta izmeklējamo novietņu sarakstā.

Kā jau iepriekš tika minēts, prasības nepildīšanas gadījumā attiecīgā novietne zaudēs oficiāli brīvo statusu un tai tiks noteikts dzīvnieku pārvietošanas un dzīvnieku produkcijas tirdzniecības aizliegums, turklāt visas izmaksas, kas saistītas ar statusa atgūšanu, būs jāsedz novietnes īpašniekam.

4. Biodrošības pasākumi novietnēs un cūku mēra draudi

Sakarā ar klasiskā cūku mēra un Āfrikas cūku mēra nelabvēlīgo situāciju Krievijā, ļoti svarīgi ir ievērot bioloģiskās drošības pasākumus novietnēs, lai līdz minimumam samazinātu risku ievazāt minētās sevišķi bīstamās infekcijas slimības Latvijā un cūku novietnēs. Tomēr, ja Jums rodas aizdomas par cūku saslimšanu (cūkas nobeidzas vai tām novēro saslimšanas pazīmes), nekavējoties informējiet par to veterinārārstu, lai noņemtu paraugu laboratoriskai izmeklēšanai un izslēgtu cūku mēri. Aizdomu gadījumā par veterinārārsta vizīti, darbu un laboratoriskajiem izmeklējumiem Jums nebūs jāmaksā, šos izdevumus segs valsts. Tāpat aicinām mums paziņot, ja novērojat slimas vai mirušas meža cūkas (sevišķi jutīgas pret infekciju ir jaunākas meža cūkas).

PVD visa gada garumā veic klasiskā cūku mēra fona izmeklējumus visā Latvijas teritorijā, pieņemot no medniekiem paraugus no nošautām meža cūkām un nosūtot laboratoriskai izmeklēšanai, kā arī ir noteikts rīkojums par pastiprinātu meža cūku paraugu izmeklēšanu uz KCM un ĀCM Latvijas Austrumu pierobežā. Tas tiek darīts ar mērķi savlaicīgi konstatēt un atbilstoši reaģēt, ja slimības iekļūtu Latvijas meža cūku populācijā. Papildus, kopš 2011.gada uz Latvijas Austrumu robežas PVD sadarbībā ar Latvijas muitu pastiprināti kontrolē gan ienākošos dzīvnieku transporta līdzekļus, gan pasažieru bagāžu, lai Latvijā netiktu ieviesta gaļa vai gaļas produkti, jo arī ar tiem var pārnest cūku mēra vīrusu.

5. Par organisko mēslojumu un augsnes ielabotāju izmantošanu un tirdzniecību

Visiem uzņēmējiem, kas ir organisko mēslojumu (OM) un augsnes ielabotāju (AI) gala lietotāji, neatkarīgi no iegādātā OM/AI iepakojuma svara, jāreģistrējas Pārtikas un veterinārajā dienestā, saskaņā ar Regulas (EC) Nr. 1069/2009 23. pantu.

Attiecīgi OM/AI, ko iegādājas uzņēmēji neatkarīgi no iepakojuma svara un veida, jāpievieno tirdzniecības dokuments.

Lai izmantotu zemes mēslošanai organisko mēslojumu un augsnes ielabotājus, kas sastāv vai ir ražoti no 2. kategorijas gaļas kaulu miltiem vai pārstrādātām olbaltumvielām, kas iepakoti lielmaisos (iekpojumu svars nedrīkst pārsniegt 1000 kg), uzņēmumam jāreģistrējas Pārtikas un veterinārajā dienestā. Pirms šāda darbības veida reģistrācijas, PVD uzņēmumā veic pirmsreģistrācijas pārbaudi ar mērķi veikt novērtējumu par iespējamo OM/AI materiāla novirzīšanu uz saimniecībām, kuras audzē dzīvniekus, vai uz zemi, kurai var piekļūt lauksaimniecības dzīvnieki.

Organisko mēslojumu un augsnes ielabotāju uzņēmēji var iegādāties tikai no atzītiem vai reģistrētiem uzņēmumiem.

Nav nepieciešama reģistrēšanās Pārtikas un veterinārajā dienestā, ja kūtsmēslus savāc un pārvadā Latvijas teritorijā starp lauksaimniekiem un lietotājiem vai starp diviem punktiem vienā un tajā pašā saimniecībā, ievērojot nosacījumus, kas nodrošina, ka tiek novērsti nepieļaujami riski cilvēku un dzīvnieku veselībai.

6. Par trihinelozi

Viena no būtiskākajām aktualitātēm Pārtikas un veterinārā dienesta darbā pagājušā gada nogalē un arī šogad ir cilvēku saslimstības ar Trihinelozi ierobežošana.

Pārtikas un veterinārais dienests

Pēc Slimību profilakses un kontroles centra datiem, 2011. gadā Latvijā tika reģistrēti 52 ar trihinelozi saslimuši cilvēki. No tiem 36 slimnieki reģistrēti Daugavpilī, Daugavpils novadā un Krāslavā.

2012. gada pirmajā ceturksnī, neraugoties uz profilaktiskajiem pasākumiem, saslimstības līmenis ar trihinelozi Dienvidlatgales reģionā turpināja augt - tikai Daugavpilī un Daugavpils reģionā vien reģistrēti vairāk kā 30 jauni cilvēku saslimšanas gadījumi.

No 2012.gada 16.jūnija Dienvidlatgales reģionā nav vairs reģistrēti cilvēku saslimšanas gadījumi ar Trihinelozi no mājas cūkas gaļas, taču vēlamies vērst uzmanību, ka Trihineloze nav nedz vīrus saslimšana, nedz bakteriāla infekcija, tā ir parazitāra slimība, kas var sākt attīstīties jebkurā laikā neatkarīgi no sezonas un laika apstākļiem.

Parazītu pārnēsātāji lielākoties ir savvaļas dzīvnieki – mežacūkas, lapsas, vilki, jenotsuņi, peles, žurkas un eži, kas ir bieži viesi lauku sētās un nevairās no kontakta ar mājas dzīvniekiem. Mājas cūkas, kas nereti tiek turētas āra aplokos, var būt ļoti iespējams kontakts ar meža dzīvniekiem, tātad arī invadēties ar Trihinella kāpuru.

Tādēļ, lai pasargātu cūkas no dažādām slimībām, kuras pārnēsā meža dzīvnieki, tostarp trihinelozes, cūku saimnieki nedrīkst pieļaut cūku saskarsmi ar savvaļas dzīvniekiem! Cūkām nedrīkst izbarot virtuves atkritumus un kautuvju blakusproduktus, kā arī nedrīkst aizmirt par nomedīto meža cūku gaļas atliekām.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, PVD iesaka lietot pārtikā tikai pārbaudītu gaļu, kurai ir veikta veterinārā ekspertīze un tai skaitā arī laboratoriskā izmeklēšana uz Trihinella kāpuru klātbūtni. Nekādā ziņā nelietot pārtikā laboratoriski nepārbaudītu mežacūkas gaļu.